

Bronislovo Bitino intelektualinis palikimas hodegetikoje

Giedrė Misiūnienė

Lietuvos edukologijos universitetas, Socialinės edukacijos fakultetas, Studentų g. 39, 08106 Vilnius, giedre.misiuniene@leu.lt

Anotacija. Straipsnyje aptariamas profesoriaus Bronislovo Bitino intelektualinis palikimas hodegetikoje šiuolaikinės švietimo ir socialinės situacijos Lietuvoje kontekste. Prof. B. Bitinas – vienas ryškiausių šiuolaikinių edukologijos mokslininkų, turintis humanitarinių, socialinių ir tikslųjų mokslų išsilavinimą, pasižymėjęs plačiu mokslinių interesų daugiatiemiškumu, savo mokslinę veiklą susiejęs su ugdymo tyrimų diagnostika ir metodologija, ugdymo teorija ir auklėjimu, gilia analitine ir sistemologine mintimi. Jo indėlis tiek į pedagogų rengimą, tiek į pedagogikos mokslo sritį yra ne tik iškilus, bet ir ypatingas. Tai atskleidžia gausūs ir originalūs fundamentiniai darbai, edukologijoje įtvirtinantys pagrindines matematinės statistikos ir metodologijos idėjas. Remiantis ilgamečių teorinių ir empirinių tyrimų rezultatais, darbais, apibrėžiami edukologinių objektų mokslinio pažinimo ir mokslinio tyrimo pagrindai, apibūdinantys specifiskus ugdymo tikrovės aspektus ir padedantys edukologijai įsitvirtinti šiuolaikinėje mokslų sistemoje.

Esminiai žodžiai: *Bronislovas Bitinas, hodegetika, auklėjimas, edukologija.*

Įvadas

Profesorius B. Bitinas buvo fenomenalus, vienas žinomiausių ir iškiliausių Lietuvos edukologijos mokslininkų, Lietuvos švietimo reformos teoretikas ir dalyvis, nuo 1990 m. prisidėjęs prie ugdymo turinį sudarančių vertybių atnaujinimo, t. y. prie švietimo sistemos pertvarkos. Pokyčių kontekste ir įtemptame pedagogikos mokslo virsme sukūrė originalią jaunųjų mokslininkų rengimo mokyklą Lietuvos edukologijos universitete. Tai patvirtina jo vadovautų ir apgintų daugiau kaip 30 edukologijos disertacijų Lietuvoje ir dešimtys konsultuotų, recenzuotų darbų Latvijoje, Estijoje, Lenkijoje, Baltarusijoje, Rusijoje. Profesorius dalyvavo pedagogikos krypties doktorantūros komisijų veikloje, ne

vienus metus vadovavo periodinio mokslinio žurnalo „Socialinis ugdymas“ redakcinei kolegijai. Dauguma prof. B. Bitino mokinių dirba profesoriais, docentais Lietuvos, Europos universitetuose ir toliau gilinasi į švietimo ugdymo aktualijas, vadovauja doktorantų darbams. Analizuojant žinomų mokslininkų (V. Aramavičiūtės, I. Leliūgienės, L. Rūpšienės, L. Žadeikaitės, J. Mondeikienės, J. Litvinienės, I. Jonutytės ir kt.) darbų, kurių mokslinis vadovas buvo prof. B. Bitinas, temas, matytina, kad kiekvienas Profesoriaus subrandintas edukologas yra suradęs savo mokslinę darbo sritį ir taip tęsia jo pradėtus darbus (Barkauskaitė, 2016, p. 5). 2001 m. išėjęs į pensiją, Profesorius konsultuodavo kolegas ir doktorantus namuose, toliau analizuodamas edukologijos mokslo teorinius klausimus ir praktinio pritaikomumo ugdymo(si) procese inovatyvias galimybes. Jis plėtojantys jaunieji mokslininkai parengė ir apgynė disertacijas, moksliniais tyrimais pagrįsdami aktualias problemas, atliepiančias gyvenamojo laikotarpio švietimo sistemos tobulinimo iššūkius. Lietuvos pedagogų bendruomenė susidomėjo daugiareikšme mokslų integracija, matematinės analizės pritaikymu edukologiniuose tyrimuose, kokybinių ir kiekybinių metodų vienovės siekimu, pedagoginio eksperimento ir kitų svarbiausių pažinimo metodų procedūromis, o gausus profesoriaus B. Bitino mokinių ir sekėjų ratas, vadinamoji „Profesoriaus Bronislovo Bitino akademija“, tęsia darbus.

Valdonė Indrašienė, Bronislovas Bitinas, Audronė Bitinienė Socialinės komunikacijos instituto knygų pristatyme 2005 m. Leono Kleniausko nuotrauka¹

¹ Žr. *Media.lt*. Prieiga per internetą: <http://www.media.leu.lt/displayimage.php?pid=1501>.

Prof. B. Bitinas per savo kūrybinio darbo laikotarpį yra parašęs ir išleidęs per 50 monografijų, vadovėlių, metodinių priemonių ugdymo teorijos ir praktikos klausimais. Profesorius paskaitas skaitė įvairiuose Europos universitetuose. Ilgametė prof. B. Bitino bendramintė prof. dr. habil. Marijona Barkauskaitė pažymi: „Mokslinio pripažinimo ir įvertinimo prof. B. Bitinas nusipelnė už tai, kad nėra edukologijos mokslo šakos, kurios nebūtų praturtinęs savo mokslinių tyrimų rezultatais, atverdamas erdves aktualiems tyrimams, atliepdamas ir pagrįsdamas gyvenamojo laikotarpio iššūkius šveitimui, asmenybės ugdymui. Jo pedagoginės ir mokslinės veiklos rezultatais, mokslinėmis idėjomis, sukurtomis ugdymo sistemomis, pagrindžiant jų realizavimo galimybes praktinėje pedagoginėje veikloje, naudojantis parengtomis mokslinių tyrimų duomenų apdorojimo programomis, įrodančiomis rezultatų patikimumą, išplėtos visos edukologijos mokslo šakos, atskleidžiant šio mokslo giluminius ryšius su kitais mokslais: filosofija, psichologija, sociologija, istorija ir kt. (Barkauskaitė, 2016, p. 9).

Pažymėtina, kad didelę mokslinių darbų dalį sudaro tyrimai, skirti auklėjimo fenomenai nagrinėti. Profesorius mintys apie individo ugdymą, auklėjimą, lavinimą, švietimą yra tokios sutelktos, pamatinės ir su profesoriui B. Bitinui būdinga energetika, „bitinišku“ energijos užtaisu (Gaižutis, 2016, p. 7). Profesorius su savo aiškia logika ir tikru humanistiniu polėkiu drauge su bendraminčiais (M. Lukšiene ir kt.) laikėsi nuostatos, kad laisvo ir išsilavinusio žmogaus ugdymas ir auklėjimas padeda tautos mentaliteto ir valstybės gerovės pamatą, įveikia gyvenimo nuolatinę integraciją ir išsaugo dvasios nedarumą viršenybę (Gaižutis, 2016, p. 97).

Šio straipsnio *tikslas* – aptarti pagrindines prof. B. Bitino hodegetikos srities įžvalgas. Tyrimo *metodai*: B. Bitino veiklų, žymių edukologų tekstų analizė.

Hodegetika – mokslo disciplina

Prof. B. Bitinas – naujų edukologinių tyrimų metodologijos, ugdymo filosofijos ir hodegetikos raidos krypčių pradininkas, pateikė tam tikrą jų sintezę, įtvirtinančią vidinę integraciją tarp atskirų edukologijos mokslo šakų kaip veiksmingą ugdymo realybės pažinimo ir kaitos paradigmą. Šiuo terminu buvo įteisintas mokymo teorijos (didaktikos) ir auklėjimo teorijos (hodegetikos) paritetas pedagogikos mokslo struktūroje, hodegetika buvo apibūdinta kaip aukštojoje mokykloje dėstomos pedagogikos teorijos sandas. Hodegetikos terminą yra plačiai analizavę S. Šalkauskis, L. Jovaiša (1995, 2003), jo objekto sričiai priskyres ne tik auklėjimo teoriją, bet ir auklėjimo technologiją, t. y. formaliai suvienodinę jo ir didaktikos metodologinį statusą. Daug dėmesio skyres laisvojo ugdymo paradigmą, B. Bitinas auklėjimą įvardija kaip pagrindinį faktorių, kuris veikia kiekvieno žmogaus kaip asmenybės vertybinį, drausminį, kognityvinį bei psichosocialinį vystymąsi. Pasak Profesoriaus, toks iš pirmo žvilgsnio formalus aktas, turėjo didelę reikšmę auklėjimo teorijai, nes ji imta traktuoti kaip mokslas apie savarankišką, lavinimui

nepavaldžią ugdymo realybę, kurią determinuoja jai būdingi dėsningumai (Bitinas, 2013, p. 43). B. Bitinas (2004) auklėjimo sąvoką apibrėžia kaip socialinių reiškinių, kurių lemia visa aplinka – gamtinė, techninė, kultūrinė, demografinė ir kt. išryškindamas hodegetikos ryšį su fundamentaliosiomis vertybėmis bei technologija. L. Jovaišos auklėjimo koncepcijoje, kuri grindžiama požiūriu, kad žmogus savaveiksmė būtybė, auklėjimas nusakomas kaip „individų santykių su mikro- ir makroaplinka bei transcendentine būtimi reguliavimas, grindžiamas tiesos, gėrio ir grožio vertybėmis“ (Jovaiša, 2003, p. 14). Enciklopediniame edukologijos žodyne rašoma: „Auklėjimas – procesas, kai vyksta asmenybės santykių su aplinka, darbu ir savimi formavimas ir brandinimas. Tuos santykius lemia pasaulėžiūra, dorovė ir charakteris“ (Jovaiša, 2007, p. 30). Bendriausia prasme auklėjimu vadinama sudėtinė veikla, pasireiškianti specifiniu elgesiu ir daranti įtaką vaikų ugdymui. L. Jovaišos (2012) požiūriu, auklėjimo pagrindinis uždavinys bei misija – padėti žmogui tapti adekvačia sau ir pasauliui asmenybe: „Būti adekvačiam pasauliui, reiškia gebėjimą jame veikti ir elgtis pagal amžinąsias vertybes atsižvelgiant į kitimo iššūkius. Gebėjimas veikti ir elgtis pasaulyje subręsta auklėjant žmogų tinkamai su juo santykiaujant. Tuo ir užsiima auklėjimas“ (Jovaiša, 2012, p. 24). Remiantis išsakytomis nuomonėmis, galima teigti, kad auklėjimas yra procesas, orientuotas į vaiko sąmoningumo, adaptyvaus ir konstruktyvaus veikimo sociume ugdymą, padedantis suprasti asmens esmę ir savitumą bei išlaisvinantis pozityviąją asmenybės potencialą. Prof. E. Martišauskienė (2013), apžvelgdama profesoriaus B. Bitino intelektualinį palikimą, akcentuoja, kad hodegetika kaip auklėjimo teorija asmenybės dvasinį ugdymą nagrinėja atsietai nuo jos protinio ir fizinio ugdymo“ (Martišauskienė, 2013). Profesorius nagrinėjo hodegetikos fenomeną kaip bazinio pedagogikos teorijos sando sąvoką, objektą, raidos perspektyvas. Suvokdamas hodegetikos raidos sunkumus šiuo gyvenamuoju laikotarpiu, autorius pagrįstai iškėlė auklėjamosios erdvės problemą, interpretuojamą kaip auklėjimo neatskiriamumą nuo socialinės aplinkos ir net jos implikavimą į auklėjimo procesą ir racionalų naudojimą auklėjimo tikslams pasiekti. Pabrėždamas mintį, kad auklėjimo teorija negali tenkintis pasyvia socialinės aplinkos vaidmens analize, Profesorius į auklėjimo erdvę žvelgia kaip į pedagogiškai valdomą sistemą, savo ruožtu galinčią vienyti bei integruoti tradicinį ir šiuolaikinį socialinį auklėjimą (Aramavičiūtė ir Martišauskienė, 2004, p. 117). Hodegetika analizuojamas, kaip edukacinis procesas, kuris gali būti valdomas ten, kur vyksta tiesioginis sąveikavimas su ugdytiniais. Be to, hodegetika daug dėmesio skiria auklėjimo kategorijoms (tikslams, turiniui, principams ir kt.), išlaikydami svarbiausią idėją, kad „asmens dvasinė sfera yra socialinio formavimo, visų pirma, auklėjimo, padarinys“ (Bitinas, 2004, p. 13). Hodegetika siekia koncentruotis į auklėjimo aspektą, objektas plečia auklėjimo erdvės, jos padeda suprasti, kodėl auklėjimas negali būti formalus, kad jis vyksta visur, kur yra vaikai ir ugdytojai, o jos turinį išreiškia valdomos pozityviosios socializacijos idėjos. Profesorius Bronislovas Bitinas pagrindinėmis auklėjamosios erdvės požymius įvardija kaip „daugiamatiškumą, implikuojantį šeimos, mokyklos, teritorinius, virtualius ir kt. veiksnius, pagal pedagoginio poveikio galimybes skirstomus į pirminius

(klasė, grupė), institucinius (darželis, mokykla) ir teritorinius (gyvenvietė, mikrorajonas); vientisumą, nes funkcionuojančias socialines idėjas tik abstrakčiu mąstymu galima atskirti, juolab kad jas sieja „pagrindinė auklėjamosios veiklos idėja“.

Hodegetika – auklėjimo teorija

Kaip pažymi M. Barkauskaitė (2016, p. 12), B. Bitinas profesionaliai pristato žmogaus ugdymo procesą ir kartu parodo šios problemos sudėtingumą ir unikalumą, implikuojantį daugelio mokslų pasiekimus. Pasak B. Bitino (2013, p. 53), hodegetika neturi galimybės nagrinėti auklėjimo proceso bent tokiu idealizacijos ir formalizacijos lygiu, koku daktika tiria mokymo procesą, nes pats auklėjimas yra pedagoginė abstrakcija. Todėl viena iš reikšmingų Profesoriaus pateiktų koncepcijų sietina su auklėjimo proceso kaip esminio ugdymo realybės komponento analize. B. Bitino (2013, p. 60) teigimu, auklėjimo proceso būseną laikytina auklėjamoji situacija. Nagrinėdamas auklėjimo situacijos komponentus prof. B. Bitinas pažymi, kad svarbiausias komponentas yra auklėjamieji veiksmai. Akcentuodamas socialinės aplinkos įtaką ugdymuisi, Profesorius akcentuoja, kad yra svarbu žinoti apie ugdytinių draugus, jų pomėgius ir laisvalaikį, jo tėvų pomėgius ir socialinį statusą. Į pedagoginius veiksmus auklėtinis giliau reaguoja, jei yra palanki suvokimui jo dvasinė būseną poveikio metu. Taigi pozityvioji socializacija ir pozityvioji tėvystė yra lemiamos, kai siekiama, kad auklėjamieji veiksmai būtų paveikūs. Pasirinkę vaiko kaip asmenybės auklėjimo koreliaciją ir jo elgseną sociume tyrimo objektu, prof. B. Bitino pasekėjai mokslininkai (Burvytė, Ralys ir Ilgūnienė, 2012, p. 96) teigia, kad „daugelio tyrimų duomenimis, ydingas auklėjimas šeimoje yra svarbiausias veiksnys, ugdantis asmenybės savybes, kurios lemia adaptyvų elgesį“. Vos gimęs kūdikis į gyvenimą neatsineša jokios socialinės patirties, jis yra tik asmenybės potencialas, todėl negali apsieiti be kitų pagalbos, ypač be savo tėvų. Jam reikia nuolatinės priežiūros bei dėmesio. Dar ankstyvojoje vaikystėje vaikai mėgdžioja tėvus, jų veiksmus, darbą, perima kalbos manieras, taip jie kartu mokosi būti suaugusiais, atsakingais asmenimis. A. Juodaitytė (2002), sistemingai analizuodama vaiko socializacijos ypatumus, akcentuoja skiriamąjį ankstyvosios vaikystės laikotarpio bruožą – bendrąjį žmogaus vystymąsi, kuris tampa įvairių socialinės veiklos sričių tobulėjimo pagrindu bei svarbia specialiųjų žinių ir įgūdžių įgijimo sąlyga. Pastebima, kad formuojasi ne tik vaiko psichikos bruožai ir savybės, nulemiančios bendrąjį jo elgsenos pobūdį dabar, bet ir tie socialinės elgsenos bruožai, kurie laikomi investicijomis į vaiko ateitį.

Auklėjimas, arba kaip šį procesą įvardija Profesorius – hodegetika, yra sudėtingas mokslinio pažinimo objektas, kurį nagrinėja visi socialiniai mokslai, o edukologijos mokslų sistemoje – socialinė edukologija (socialinė pedagogika). Laisvojo ugdymo paradigmos kontekste Profesorius išskiria palankių sąlygų kiekvieno ugdytinio saviraiškai, saviskaidai ir saviraidai sudarymą kaip tikslą išskirdamas laisvos, kūrybingos asmenybės

ugdymą, vertybių eksplikavimą, pasirenkant pačiam asmeniui, kaip jas internalizuoti (Bruzgelevičienė, 2008, p. 20). Profesorius pažymi, kad yra svarbus kiekvieno asmens, individo ir demokratinės visuomenės nario, gebėjimų plėtotos skatinimas, sudarant geras raidos sąlygas; ugdymas, neatsiejamas nuo socialinės evoliucijos, yra šios evoliucijos prielaida, todėl jo tikslai, turinys ir metodai turi būti dinamiški (Bitinas, 2000, p. 158).

Profesorius daug dėmesio skyrė laisvojo ugdymo paradigmai ir su ja susijusiai ugdymo aksiologijai, kur pastaruoju metu vyrauja vertybinis pliuralizmas, reliatyvizmas, pragmatizmas ir tuo pagrįstas auklėjimas. Profesorius parodo, kokius neigiamus padarinius tai lemia, priešpriešindamas šioms tendencijoms vertybinį absoliutizmą ir su juo susijusį idealistinį bei realistinį auklėjimą (Bitinas, 2000, p. 151–200). Šią kryptį L. Jovaiša vertina kaip liberalią (Jovaiša, 1996, p. 130, 136), o S. Šalkauskis liberalizmą laikė „križės pagrindu“ (Šalkauskis, 1996, p. 284–285).

Apibendrinant galima akcentuoti, kad efektyvūs auklėjamieji veiksmai tiek vaikams, tiek tėvams yra tada, kai paremti pozityviomis nuostatomis ir palaikymu, nes, mažėjant vaikų, turėtume ne uždarinėti mokyklas, bet plėsti jų funkcijas, ieškant daugiafunkčių sprendimų ir skatinant pedagogus imtis naujų iniciatyvų: kurti vaiko ir šeimos pozityviosios socializacijos centrus (klasterius), daugiafunkčius centrus ir kt., nes vaiko poreikis turėti geras socialines, edukacines, ugdymosi sąlygas yra vienas pagrindinių ir su vaiko amžiumi nesikeičiančių vaiko interesų.

Išvados

1. Prof. B. Bitinas – naujos hodegetikos raidos krypties pradininkas, pasiekęs tam tikrą sintezę su edukologijos tyrimų metodologija, ugdymo filosofija, įtvirtinančia vidinę integraciją tarp atskirų edukologijos mokslo šakų kaip veiksmingą ugdymo realybės pažinimo ir kaitos paradigmą.

2. Pažymėtinas B. Bitino indėlis į auklėjimo teorijos plėtrą, visų pirma, į auklėjimo turinio ir procesinių aspektų perskyrą, kuri leidžia abstrahuotis nuo konkrečios praktikos ir žinioms apie auklėjimą įgyti teorijos statusą, kad nauju teoriniu lygmeniu galėtų būti taikomos konkrečiose situacijose, jo įnašas į hodegetikos kaip mokslinės disciplinos išskirtinumo, auklėjimo tikslų, turinio, auklėjamosios veiklos organizavimo atskleidimą teoriniame ir metodologiniame kontekstuose, modeliuojamuose bazinių sąvokų plotmėje, iš kurių pamatinė yra dvasinis ugdymas.

3. Pripažindamas vertybinį pliuralizmą tiek šeimoje, tiek mokykloje prof. B. Bitinas brėžia susitarimų, bendradarbiavimo, partnerystės gaires, kurios jau iš dalies yra įtvirtintos jo mokinių darbuose.

Literatūra

- Aramavičiūtė, V. ir Martišauskienė, E. (2004). Hodegetika. Auklėjimo teorija ir technologija. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 13, 177–179. ISSN 1392-5016.
- Barkauskaitė, M. (2016). Profesoriaus Bronislovo Bitino mokslinių idėjų sklaida edukologijos moksle. *Pedagogika / Pedagogy*, 124(4), 9–15.
- Bitinas, B. (2004). *Hodegetika: auklėjimo teorija ir technologija*. Vilnius.
- Bitinas, B. (2013). *Rinktiniai edukologiniai raštai, III. Hodegetika: auklėjimo teorija ir technologija. Auklėjimo diagnostika. Vertybinio ugdymo gairės*. Prieiga per internetą: <http://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:4354266/datastreams/MAIN/content>.
- Bruzgelevičienė, R. (2008). *Lietuvos švietimo kūrimas 1988–1997: Monografija*. Vilnius: Sapnų sala, 348 p. ISBN 978-9955-611-29-5.
- Burvytė, S., Ralys, K. ir Ilgūnienė, R. (2012). *Ugdymo šiuolaikinėje šeimoje konceptas*. Vilnius: Edukologija.
- Gaižutis, A. (2016). Profesoriaus Bronislovo Bitino analitinė mintis. *Pedagogika / Pedagogy*, 124(4), 7–8.
- Gaižutis, A. (2016). *Vaikystė ir grožis: Monografija*. Vilnius: Lietuvos edukologijos universiteto leidykla, 431 p. ISBN 9786094710728.
- Jovaiša, L. (2003). *Hodegetika. Auklėjimo mokslas. Antras papildytas leidimas*. Vilnius: Agora.
- Jovaiša, L. (2007). *Enciklopedinis edukologijos žodynas*. Vilnius: Gimtasis žodis.
- Jovaiša, L. (2012). *Edukologija: hodegetika, apie tikėjimo ugdymą, apie mūsų būtį. II*. Vilnius: Agora.
- Juodaitytė, A. (2002). *Socializacija ir ugdymas vaikystėje*. Vilnius: Petro ofsetas
- Kvieskienė, G., Briedis M., Čiužas R., Burvytė, S. ir Celiešienė, E. (2016). *Sumaniosios edukacijos diskursas: Mokslinė atvejo studija*. Vilnius: Lietuvos edukologijos universiteto leidykla. Prieiga per internetą: gs.elaba.lt/object/elaba:25310104/25310104.pdf.
- Martišauskienė, E. (2013). Šiuolaikiškas žvilgsnis į auklėjimą: teorijos ir praktikos sinergija. In *Rinktiniai edukologiniai raštai. III*. Vilnius: Edukologija, 563 p. ISBN 978-9955-20-905-8.
- Rupšienė, L. (2013). Profesoriaus B. Bitino tyrimų metodologijos vaidmuo plėtojant šiuolaikinį edukologijos mokslą. In Bronislovas Bitinas. *Rinktiniai edukologiniai raštai, II. Edukologinis tyrimas: Sistema ir procesas. Ugdymo tyrimo idėjos ir problemas*. Prieiga per internetą: <http://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:4354227/datastreams/MAIN/content>.
- Šalkauskis, S. (1995). Lietuvių tauta ir jos ugdymas. In *Raštai, IV* (p. 329–351). Vilnius: Mintis.
- Šalkauskis, S. (1996). Jaunuomenė ir gyvoji dvasia. In *Raštai, V* (p. 354–371). Vilnius: Mintis

Bronislovas Bitinas Intellectual Heritage in Hodegetics

Giedrė Misiūnienė

Lithuanian University of Educational Sciences, Faculty of Social Education, 39 Studentų St, LT-08106 Vilnius, Lithuania,
giedre.misiuniene@leu.lt

Summary

The article discusses the intellectual heritage of Professor Bronislovas Bitinas in the context of contemporary education and social situation in Lithuania. Prof. B. Bitinas is one of the most prominent contemporary educology scholars who holds the degrees in humanities, social sciences and mathematics and has a wide scientific interest in multi-ethnicity, his scientific activity was mainly related to diagnostics and methodology of educational research, education theory and education, deep analytical and systematic thought. His contribution both to the training of pedagogues and to the field of science of pedagogy is not only prominent, but also special. This is revealed by abundant and original fundamental works, which consolidate the basic ideas of mathematical statistics and methodology in educational science. Based on the results of many years of theoretical and empirical research, the works define the fundamentals of scientific knowledge and scientific research of educational objects, which describe specific aspects of educational reality and help to establish the science of education in the modern system of sciences.

Keywords: *Bronislovas Bitinas, hodegetics, education science.*

Gauta 2018 03 12 / Received 12 03 2018
Priimta 2018 03 25 / Accepted 25 03 2018